

Наступний етап реформування спадкового права припав на 40-60 ті рр. ХХ ст. Було розширено коло спадкоємців за законом, встановлено черговість, розширено свободу заповіту [1, с.170-174].

Із розпадом СРСР Україна стала на власний шлях правового розвитку. У 2003 р. був прийнятий новий Цивільний кодекс України. Крім цього видано безліч інших нормативно-правових актів, що в тій чи іншій мірі стосуються питань спадкового права. Позитивним стало й те, що тепер українське законодавство вдосконалює власну законодавчу базу з питань спадкування та активно переймає зарубіжний досвід.

Отже, підсумовуючи все вище зазначене, ми можемо побачити який історичний шлях розвитку пройшов інститут спадкового права України починаючи від своїх витоків і до сьогодні. Як змінювалось спадкове законодавство протягом століть, які пріоритети висували представники різних епох. Оскільки Україна лише в 1991 році стала незалежною, а до того часу, її землі входили до складу різних держав, - на її право (в тому числі й спадкове) значний вплив мали нормативно-правові акти тих країн, до складу яких вона входила. Лише з отриманням незалежності, наша держава отримала шанс самостійно творити своє законодавство.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кондратова А.М. Історія становлення і розвитку законодавства про спадкування в Україні / А.М. Кондратова// Часопис Київського університету права. – 2014. – № 3. – С.169–174.
2. Окремі питання спадкування: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 11.10.2011 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України / Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0064323-11>.
3. Павлова Л. М. Спадкування за новим Цивільним кодексом України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/4626>.

Артемчук Олена Федорівна

студентка 5 курсу історичного факультету

Житомирського державного університету імені Івана Франка

науковий керівник: к. ю. н., доцент **Рудницька О. П.**

Розвиток законодавства про права людини в Україні

Права людини в будь-якому сучасному суспільстві є найважливішим державно-правовим інститутом, за допомогою якого регулюється правовий статус особистості, визначаються способи, заходи і межі впливу на неї, можливості участі громадян у державних і суспільних процесах. Кожна держава самостійно визначає свою внутрішню політику в галузі прав людини, спираючись на наукові уявлення, концепції, вчення і на їх основі проголошує в національному законодавстві певну сукупність прав і свобод.

Принцип поваги до прав людини та їх законодавчого закріплення у світі має глибокі і сторичні традиції. Ідеї природних невідчужуваних прав людини були ще розвинені в доктринах Руссо, Гроція, Локка, Монтеск'є. Величезний внесок у становлення універсальної системи прав і свобод внесла Організація Об'єднаних Націй, вона розробила і прийняла численні міжнародно-правові документи в галузі

прав людини, які є юридично-обов'язковими документами для будь-якої держави, у тому числі і для України.

Конституційні традиції на території України мають міцне історичне коріння. Слід починати розгляд історію розвитку українських конституційних законодавчих актів від так званої Конституції Пилипа Орлика, яка хоч і не розглядала Україну як самостійну державу, встановлювала низку демократичних державно-правових інститутів. Справжня назва документу – «Договори і постанови прав і вольностей військових між ясновельможним його милості паном Пилипом Орликом, новообраним Гетьманом Війська Запорозького, та між Генеральними особами, полковниками, і тим же Військом Запорозьким на спільній з обох боків затвердженій при вільній елекції формальною присягою від того ж ясновельможного гетьмана підтверджені від Різдва Христового 1710 місяця квітня 5» [1, с. 155].

У подальшому в Україні розроблялися такі конституційні проекти, як «Начерки конституції республіки» Георгія Андрузького та більш докладний проект Конституції України під назвою «Вольный союз (Вільна спілка)». За тим проектом, основою держави мала бути самоврядна громада, яка складалася з двох тисяч родин. Громади об'єднувалися в область, області – в округи, округи – у штати, а штати – у державу. Кожний штат обирав своїх президента, віце-президента і сенат, однак населення держави обирало також спільного президента і законодавчі збори. Проголошена ним рівність оминала багато аспектів: рівне виборче право, гендерну рівність, рівність чоловіка і жінки у сім'ї, рівність незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, етнічного та соціального походження та інших ознак [2, с. 67].

Найвидатнішим конституціоналістом XIX століття був Михайло Драгоманов, який діяв у його другій половині і якому належить проект Статуту «Вільної Спілки», що її мали утворити українці на своїх землях. З громадянських прав людини Драгоманов приділяв увагу свободі пересування і вибору місця проживання, праву вступати в шлюб і створювати сім'ю, праву власності, права на громадянство як обов'язок держави виступати захисником інтересів своїх громадян і за межами держави. У статті 3 конституційного проекту М. Драгоманов проголошує принцип рівності в громадянських правах та обов'язках. «У справах політичних ми бажаємо рівного права для всякої особи, як чоловіків і парубків, так і жінок і дівчат усякої породи (раси)» [3, с. 54].

У 1905 році було публіковано в Галицькій газеті «Самостійна Україна» проект конституції «Основний закон «Самостійної України» Спілки народу українського», авторство якого приписують М. Міхновському. У проекті зазначається, що всі українці, як чоловіки, так і жінки, є рівноправними (стаття 13), усі громадяни мають рівні виборчі права (стаття 51-52), голосування є рівним і обов'язковим для кожного [4, с. 61].

При радянській владі в Україні було прийнято чотири конституційні акти – Конституції 1919 року, 1929 року, 1937 року та 1978 року. Правовий статус особи та наданий обсяг прав та свобод у цих конституціях відрізнявся. Вже Конституції УРСР 1919 і 1929 років закріпили широкий, порівняно з попередніми актами перелік прав та свобод людини та громадянина. Демократичною весь світ визнав радянську Конституцію 1937 року. Там було закріплено економічні права (на працю і відпочинок, на особисту власність та її успадкування, тощо); політичні права (свободу слова та друку, свободу совісті, право об'єднуватись в організації, свободу мітингів та зібрань); соціальні права (право на матеріальне забезпечення

у старості та у разі втрати працездатності); особисті права (недоторканності особи, таємниця листування та кореспонденції, недоторканості житла.); виборчі права, культурні права (право на освіту) [5].

У Конституції УРСР прийнятій 20квітня 1978 року в проголошувалась повнота прав громадян у всіх сферах. Окрема глава Конституції була присвячена правам, свободам та обов'язкам громадян УРСР. Стаття 37 цієї Конституції визначала, що громадяни УРСР.

Перебудова в Радянському Союзі, демократизація усіх сфер життя, вибори 1990 року засвідчили втрату Комуністичною партією втрати монополії на владу. Перші конституційні дебати розпочалися внаслідок впливу загальносоюзних перетворень у ході серпневих виборів 1990 року до Верховної Ради Української РСР [6, с. 84].

Виділяють три етапи у підготовці Конституції незалежної України:

1) З 16 липня 1990 року (прийняття Декларації про державний суверенітет) до 26 жовтня 1993 року. На даному етапі було розпочато роботу з підготовки проекту української конституції;

2) після того як завершилися дострокові парламентські і президентські вибори в Україні, розпочався другий етап. Він охоплює період з 10 листопада 1994 року до 8 червня 1995 року. Раніше призупинений конституційний процес на цьому етапі активізували. Підсумком другого етапу стало укладення між Президентом України і Верховною Радою України Конституційного Договору про організацію державної влади та місцевого самоврядування на період до прийняття нової Конституції України;

3) від 8 червня 1995 року до 28 червня 1996 року тривав третій конституційний етап, його підсумком стало прийняття нової Конституції України. Текст Конституції був підписаний в урочистій обстановці Президентом України і Головою Верховної Ради України 12 липня 1996 р [7,с 73-74].

Конституційний процес не завершився прийняттям Конституції, слід зазначити, що Конституція в редакції від 28 червня 1996 року зазнавала змін та доповнень у 2004, 2006, 2010 та 2014 роках. Але визначений в Основному законі обсяг прав та свобод, обов'язків людини та громадянина не змінювався. У досліджуваному розділі вперше відповідно до загально визначених світових стандартів і Міжнародних пактів у 31 статті закріплено 48 основних прав і свобод людини і громадянина.

Після прийняття Конституції України було ратифіковано Верховною Радою України міжнародний документ – Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, прийняту ще в 1950 році. У 1999 році також було затверджено Засади державної політики України в галузі прав людини. Там визначено основні напрямки та принципи політики держави щодо прав людини. Зокрема йдеться, що має відбуватися «створення належних умов, вироблення механізмів і процедур для повної і безперешкодної реалізації кожною особою своїх прав та законних інтересів» [8].

Отже, в українських конституційних проектах проголошувались права і обов'язки людини і громадянина, декларувався принцип рівності. Радянські конституції проголошували широкий обсяг прав людини і громадянина, гарантії прав, але на практиці ці права часто не виконувались. Конституція 1996 року стала першою Конституцією незалежної України, вона стала продовженням багатовікових конституційно-правових традицій українського народу. В ній окреслено відносини держави і громадянина, їх права та взаємні обов'язки.

Список використаних джерел та літератури:

1. Вовк О. Конституція Пилипа Орлика: оригінал та його історія/ О. Вовк// Архіви України. – 2010. – № 3–4. – С. 145–166.
2. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / ред. О. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
3. Проект оснований Уства украинского общества «Вольный союз» – «Вільна спілка»/ [упоряд. Слюсаренко О., Томенко М.] // Історія української Конституції. – К.: Знання, 1993. – С. 52–60.
4. Основний закон «Самостійної України» спілки народу українського» / [упоряд. Слюсаренко О., Томенко М.] // Історія української Конституції. – К.: Знання, 1993. – С 60–67.
5. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки від 30.01. 1937 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://static.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1937.html>
6. Рабінович П. Основні права людини: поняття, класифікація, тенденції/ П. Рабінович// Український часопис прав людини. – 1995. – №1. – С. 14-32.
7. Соловйова Ю. Ухвалення Конституції України як вияв діалектики інтересів різних політичних сил / Ю. Соловйова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2006/54-41-17.pdf>
8. Про Засади державної політики України в галузі прав людини. Постанова від 17.06.1999 № 757-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/757-14>

Спасовська Юлія Віталіївна,
студентка 4 курсу Житомирського національного
агроєкологічного університету
науковий керівник: к. ю. н., доцент **Василенко Л. П.**

Державно-правове регулювання сімейних відносин

Держава та суспільство цілком закономірно приділяють особливу увагу вирішенню питань зміцнення шлюбу, оскільки збереження сім'ї є необхідною умовою розвитку багатьох інших суспільних відносин.

Незважаючи на зміни в правовому регулюванні шлюбу та сім'ї, які відбуваються в нашій державі та пов'язані із зменшенням втручання держави в приватні відносини, все ж забезпечення сприятливих умов для всебічного розвитку сім'ї та її членів, стабільності шлюбів, підвищення ролі сім'ї як основи суспільства залишаються основою державної сімейної політики України.

Данне питання розглядається такими відомими вченими, як М. В. Антосольська, Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова, В. С. Гопанчук тощо. Проте в жодній з цих праць не проведено комплексного дослідження особливостей методу регулювання сімейних правовідносин, бо саме аналіз методу сімейного права може, на нашу думку, стати основоположним критерієм відмежування сімейного права в системі права України.

Заради справедливості слід зауважити, що думки сучасних вчених з цього приводу різняться. Науковець А. Г. Малінова говорить, що: «Для теорії сімейних правовідносин надзвичайно важливим є розуміння того, що в завдання сімейного